

Introducció

Paloma González Marcén
Sandra Montón Subías
Marina Picazo Gurina

En aquest volum es recullen les conferències que es van presentar al Seminari *Dones i Activitats de Manteniment en Temps de Canvi*, celebrat a Barcelona els dies 24, 25 i 26 del passat mes de novembre. L'objectiu d'aquesta trobada consistia en donar un pas endavant en la consolidació de les línies d'investigació entorn a l'estudi arqueològic de les dones i els seus àmbits d'expressió material, que paulatinament va fent-se un espai en la recerca que es duu a terme a l'estat espanyol (González Marcén 2000; Sánchez Romero 2005).

El fet diferencial de les aproximacions feministes en les ciències socials en relació a altres posicionaments teòrics rau en que neixen, no només d'una voluntat per obtenir un major rigor epistemològic o d'un afany per eixamplar el coneixement sobre les societats, sinó també de la inquietud viscuda. En el nostre cas aquesta inquietud està provocada per la pràctica

absència de repercussió en els estudis arqueològics de tota una sèrie d'activitats, portades a terme fonamentalment per dones, i a les quals s'associen experiències i coneixements fonamentals per entendre les dinàmiques socials d'ara i d'abans. La inquietud porta a la recerca; una recerca de noves formes de conceptualitzar aquestes pràctiques i experiències de les dones, que tradicionalment s'han agrupat sota la rúbrica de l'àmbit domèstic.

En els últims anys, hem anat proposant el potencial conceptual i metodològic de la categoria d'"activitats de manteniment" per tal, no només per fer visibles a les dones en els estudis arqueològics, sinó també per ubicar i rellevar a les dones en societat mitjançant el seu llegat material. De forma esquemàtica, aquestes activitats de manteniment es poden definir com aquelles que possibiliten i asseguren la reproducció física i social dels grups humans des de

la pràctica quotidiana i que tant la documentació històrica com etnogràfica vinculen directament a l'acció de les dones (Bardavio i González Marcén 1996; Curià *et alii* 2000; Montón 2000; Picazo 1997; González Marcén i Picazo 2005).

Malgrat aquest paper central de les activitats de manteniment en l'estructuració de totes les formes socials, el seu estudi (quan s'ha produït) ha obviat la seva articulació amb els processos de canvi històrico-social, generant-se dos discursos paral·lels: per una banda, el del dinamisme de les variables macro-polítiques i macro-econòmiques i de les seves tecnologies associades; i per l'altra banda, el de l'estatisme de les activitats de manteniment assimilades a l'àmbit domèstic. Precisament, en aquest Seminari, ens vam proposar fer convergir aquests dos discursos analitzant la interrelació entre les activitats de manteniment en moments que la recerca ha considerat tradicionalment com de canvi històric per tal d'avaluar la seva interdependència.

Ens va semblar interessant reflexionar sobre aquest aspecte del temps perquè aquest és con-substancial a la idea d'Història i perquè precisament aquestes activitats adjectivades per nosal-

tres com "de manteniment" s'han considerat, a més de rutinàries, repetitives, mecàniques i monòtones, també constants en tots els temps i llocs, és a dir, sense canvi. S'han considerat, per tant, alienes a les transformacions socials, econòmiques, ideològiques i polítiques que confereixen dinamisme i creativitat a les societats humanes. Pensem que existeix evidència més que suficient que les activitats de manteniment han experimentat en tots els períodes històrics canvis importants, i, molt especialment, en aquelles fases anomenades de transició, quan es produeixen canvis generals abruptes i els grups humans han de posar a prova la seva capacitat de transformar les seves pràctiques.

Aquesta va ser la suggerència que es va transmetre a un grup d'investigadores d'arreu del món en l'àmbit de les Ciències Socials i les Humanitats que porten a terme línies d'investigació relacionades amb les dones i la seva cultura material, per tal que assagessin el potencial del concepte d'activitats de manteniment en les seves respectives àrees d'estudi. Totes elles van respondre amb generositat i entusiasme a la nostra invitació i hem de reconèixer que ha estat gràcies a la seva participació activa que aquest Seminari hagi

assolit els objectius proposats inicialment.

Les seves aportacions, que abracen un marc cronològic amplíssim, des del II mil·lenni aC fins a la societat contemporània, ens han mostrat, no només l'especificitat del caràcter dinàmic de les activitats de manteniment, sinó també el potencial d'aquest concepte des d'una perspectiva transhistòrica i transdisciplinària.

Així doncs, quins elements comuns presenta una investigació sobre la vaixella ceràmica del Bronze final del sud-est ibèric i les noves tecnologies domèstiques de les llars californianes del segle XXI? Quins conceptes i quines metodologies es comparteixen? Quina relació pot establir-se entre totes aquestes aportacions i les perspectives feministes en arqueologia?

De forma breu, podríem resumir els factors comuns de totes elles en aquests quatre punts:

- L'estreta connexió entre la valoració personal, social i històrica de les activitats de manteniment amb els paràmetres culturals i econòmics del grups humans i, per tant, la seva transcendència en la construcció de noves realitats socials i ideològiques.
- La presència transhistòrica

d'activitats de manteniment realitzades per dones, reforçant, però, la constatació de la seva naturalesa complexa i variable, tant des del punt de vista organitzatiu com tècnic.

-La importància de la cultura material associada a les activitats de manteniment com a creadora i recreadora de la ideologia domèstica o/i del grup de convivència, en tant que mediadora en l'esfera afectiva i relacional.

-Les implicacions socials i culturals dels canvis en els espais i les tecnologies de les activitats de manteniment, més enllà d'una lectura utilitarista o economicista d'aquestes transformacions.

Però, tant o més comú que el contingut conceptual de la categoria d'"activitats de manteniment", resulta l'estratègia metodològica adoptada en el tractament de les dades empíriques, basada en un apropament eminentment qualitatiu i no quantitatiu a les fonts documentals i en una escala d'anàlisi microespacial i microtemporal.

Aquest tractament detallat dels objectes relacionats amb les activitats de manteniment, de les seves propietats i dels seus contextos mostra com les trajectòries temporals, espacials, socials i culturals de la quotidiana

nitat són complexes i diverses, formant part activa dels temps de canvis.

Bibliografia

Bardavio, A.; González Marcén, P. 1996. La vida quotidiana a la prehistòria: l'estudi de les activitats de manteniment. *Balma 6*, pp. 7-16.

Curià, E.; Masvidal, C.; Picazo, M. 2000. Desigualdad política y prácticas de creación y mantenimiento de la vida en Iberia septentrional. *Arqueología Espacial 22*, pp. 107-122.

González Marcén, P. (coord.) 2000. *Espacios de Género en Arqueología*. *Arqueología Espacial 22*, Teruel: Seminario de Arqueología y Etnología Turolense.

González Marcén, P.; Picazo, M. 2005. Arqueología de la vida cotidiana. En M. Sánchez Romero (ed.), *Arqueología y Género*. Granada: Universidad de Granada, pp. 141-158.

Montón, S. 2000. Las mujeres y su espacio: una historia de los espacios sin historia. *Arqueología Espacial 22*, pp. 45-59.

Picazo, M. 1997. Hearth and home: the timing of

maintenance activities. A J. Moore y E. Scott (eds.), *Invisible People and Processes: Writing Gender and Childhood into European Archaeology*. Londres: Leicester University Press, pp. 59-67.

Sánchez Romero, M. (ed.) 2005. *Arqueología y Género*. Granada: Universidad de Granada.